

A bukovinai székelyek kiváló paraszt-szerzője-a már említett Pintyer Marcika néven 27 kötetet kézzel író- énekeiből mutatunk be néhányat. Elsősorban a halottasénekei érdemelnek figyelmet, amelyek gyakran kezdődnek több énekeskönyvben megjelent "gyászmise" stb. énekek strófáival; a tehetséges népiró azonban részben a magköltötte, részben a még öregebbek ajkáról írhatta le számtalan énekének strófáit, máshol csak sorvariánsait. Részletekbe nem bocsátkozhatunk munkája ismertetésével kapcsolatosan, csupán a szükséges/folklorisztikai/jelenségekre, módosulásokra, énekeltrésekre hívhatjuk fel a figyelmet. Munkásságával később kívánunk foglalkozni külön tanulmány keretében. Elsőként hallgassuk meg az Ó, keserves jajszó kezdetű temetési énekét. Ezt a 17. századra tehető éneket több egyházi és népénektári könyv is közli, s ugyancsak Domokos P.P., 786. sz. alatt Mit bizik e világ kezdetű dallamra, továbbá Sz-D-R, II. -I/188. adatszám mellett találunk összehasonlító magyarázatot, valamint I. -I/188. e. jelzetszám alatt stb. Mind szövege, mind dallama/főleg ez utóbbi/ sők eltérést mutat a többi változathoz képest./egyébként a hivatalos könyvekben talált, általában 4 strófás, szövegek is eltérést mutatnak egymáshoz viszonyítva is, pl. a Nép-Énektár, 280. p., Égi Orgonavirágok, 629. stb./A szöveg-dallam folklorisztikailag is egyik példája annak, hogy bizonyos folklorizációs folyamat végbemegy gyakran még a szigorúbban vett kötöttségek közepette is. Az említett kézírásos könyvből a parasztkántor az alábbi dallamra rügtönözte a halottaséneket:

Ó, keserves jajszó, mindnyájan meghalunk,
Ifjak és öregek számadásra állunk,
Ó, fájdalom, eljött az halálom,
Halál ellen ~~ja~~ nincsen, jaj, nincsen oltalom.

Abban bizonyos légy, hogy meg kejjen halnod,
De idejét s hejjét annak nem tudhatod,
Ó, fájdalom..... stb.

Jól meggondold azért utolsó napodot,
Hosszú életeddél ne biztasd magadot,
Ó, fájdalom..... stb.

Ne vedd siketségre, kérlek intésemet,
Amég időd vagy, jobbitad életedet,
Ó, fájdalom..... stb.

Napjait éltednek használd jobbulásra,
Mig kegyelmet enged az Isten jósága,
Ó,fájdalom.... stb.

Elmenyünk,elmenyünk,ma vagy hónap léssen,
Boldog aki várja az óráját készen,
Vigyázzatok,büntől irtózzatok,
Mert az halál nyómoz,nyómoz utánatok.

/majd a Tárkányi-félével folytatta/:
Szomorú valóság,mindnyájan meghalunk,
Ifjak és öregek számadásra állunk,
Ó,fájdalom,szörnyü aggodalom,
Halál ellen nincsen,jaj,nincsen oltalom.

Abban bizonyos légy,nem távoztathatod,
Meg kell egyszer halnod,mindenkor várhatod,
Ó,fájdalom.... stb.

Napjaid éltednek használd jobbulásra,
Mit kegyelmet enged az Isten jósága,
Ó,fájdalom.... stb.

Az ének közben bekacsolódott a háziasszony/Kati néni/
rózsafüzér-énekes is.A kántor gyászmisén,tegetéskor,s
régebben virrasztókor is,énekelték,Ezt a dallamot a már
nem élő Matyi Mátyástól tanulta Sebestyén.

- -

Ó,életünk végórája,lelkünknek testtől vállalása,
Jaj,nincsen megmaradása,Jut számadásra.
Földből lettünk,földből élünk,
Föld és porrá majd elvállunk.....stb.7 strófával.

Szintén Domokos közli leghosszabb változatát és az elbbi-
hez legközelebb álló dallamát Kájoni alapján/753.sz./,a
Nép-Énektár 4 versszakkal közli/28o.p./ stb.

Mind a fenti,mind a következő ének legkedveltebb volt
a bukovinsiaknak-mondotta Sebestyén Ádám.

Ó,édes Megváltóm,ne nézd bűneimet,
Sok ellened való cselekedetimet,
Üdvösségem árát,tekintsd érdemidet,
Jőjj el Jézus Krisztus,vedd hozzád lelkemet.

Mennyi sok kinokat és halált szenvedtél,
Minden bűneimért iszen megfűzettél,
Atyád sem haragszik,mert megbékéltettél,
Jőjj el Jézus Krisztus,add meg,mit ígértél...stb.7 versszakkal.

A NépeÉnektár/Öreg halott felett/ 4 szakot közöl,az Égi

Orgonavirágok öttel,azonosan az Orgonahangokéval;sz Illyés-
féle kiadásban/1693/ hat versszak található egészen más
dallammal. Felnőtt halott felett

Ó,szomorú gyászos napon,mejjben sirba kell szállnom,
Hitvesemtől s gyermekimtől,e földön el kell válnom,
Istenem,Istenem,ki voltál mindenem,
Könyörülüjj az én lelkemen....stb./L.

Ó,te rettenetes keserű halál,
Ki nekem mindenkor féltelmes voltál,
Hamar felprédálád életemet,
Kiüzéd testemből én lelkemet.

Testem sanyargattad nagy fájdalmakkal,
Szivem szorongattad szörnyű kinokval,
Terhes nyavalyákkal emésztettél,
Mig az élők közül is kivettél....stb.9 strófa
/Vö.csángó gyűjtésünk énekével;Sz-D-R.II,-II/316,j.jelzet stb./

- - Kicsi halott felett
Ó,mijj szép az ártatlanság,
Ezt követi az boldogság,
Jól jártál te szép virágszál,
Mert nagy öröme jutottál.

Neked az halál nem ártott,
De védél Istenhez szállott, /Istenhez mennybe juttatott/
Jól jártál..... stb. D:Sebestyén szerint

.....
Ó,mij szép az ártatlanság,
Mit követ örök boldogság,
Jól jártál.... stb,

Néked a halál nem ártott,
Lelked a mennyekbe szállott,
Jól jártál.... stb./igy tudta a háziasszony,aki Csernakereszt-
urról hoztamagával ezt az éneket/

- -
Ó,te rettenetes és szomorú halál,
Keüves hitvesemtől engem elválasztál,
Keresményeimtől engem megfosztottál,
Ijjen fiatalon engem elhervasztál.

Nincs szem a halálnak, hogy lássa siralmát
 Hátrameradt társom, Kesergő panaszát,
 Engemet elrabolt ebből az életből,
 Örökre elválaszt az én édesemtől.....stb. 8 vers a kézírásban
/az elábbiakat már ők is alkalmazták/

Tehozzad kiáltok, Mária, Szüzanyám,
 Hallagasd meg kérésem, szerelmes hív dajkám,
 Eszedésemmel végy ki a fogaágból,
 Végy ki édesanyám pugatóriomból....stb. 3 vers a Nép-Énektárban A48sz
 itt azonban a Krisztushoz készülők..v.Ö, édes Megválóm e dallama/

L. Csángó Éneksúgó használt énekek (n.1)

Sirbatéti ének

Az utolsó harangszóra földet hánnak koporsómra,
 A por takarja bé a port, Mejjjet a halál letiport.
 Nem üsmertem meg a portól, Mejj borittatott bársonnyal,
 Király s koldus között állunk, Külömbiséget nem találunk.
 Már csak sirom keresztfája, Felhalmozott sirom dombja,
 Mondjátok meg, hogy ki voltam, Mennyit éltem s mikor hóttam.

A föld már nekem testvérem, Atyámfijának üsmerem,
 Porból lettem s poré válék, Istenemhez már eljuték.

Ó, te lehetetlen száju sir, Mikor az ember meglát, sir.
 Testem porval keveredék, Mihájjt a gödörbe teszik.

Ti pedig len, kik mig éltek, Engem többé nem szemlélték,
 Fogadd testem kebeledbe, Had nyugodjék békességbe.

A sötét sir minnyárt elrejt, Az élő ember elfelejt,
 Adj Istenem nyugodalmat, Mennyországba bő jutalmat. Ammen.

/Néhány fordulata hasonlít a Mennyei Szép Koszorú énekéhez/
 /L. még Sz-D-R. II. -II//4, f, ill. I. 63. old. megjegyzéseit/

E siretó-szerű dallam után nézzük a belladásabb hangvéte-
 lü népénekváltozatot a halotti énekek sorából:

A mennyország egy angyalval Me meggazdagodott,
 Ki ef földön e szülőktől Csak imént származott,

A koporsó ajtajával Immár elzárattott,
 Nekem kisedő, ártatlanak nincs szomorúságom,

Ó, na kedves szüleimtől, El kell mostan válnom,
 S a koporsó ajtajával Tőlük elzáratom.

Most azért, mint szép virágszál Töllünk eltéteték,
 Paradicsomnak keztjében Gondval hejezteték.

Bájos-édes illatával minden el is telék.
 Ev világnak Jézus lészen szorgalmas őrzője,

E világnak végeztéig Hü gondviselője,
 Angyaloknak jobb életre lesz féserkentője.

A mennyország egy angyallal kezdődő strófákat az előbbivel azonos dallamra énekelte énekesünk, mely az Égi Orgona- virágok Kiseded temetése c. részében önálló egységként öt verssel megvan//43.p./. A dallam a kézírásos szöveg láttán jutott eszébe a kántornak, aki Bukovinából történt kivándorlásuk óta nem énekelte ezt az eleitől tanul régi dallamot.

Idősek mellett való ének:dallamát az előbbira ajánlja:

Kifontolhasse meg bölcs okosságában,
Mijj nagy öröm leszen Isten országában. ~~§~~L. Illyés I. 1817-es kiadás/

Az Illyés-féle kiadás azonban ezt az éneket 19 strófával közli teljességében? "Nótája: Hálá-adásunkban rólad emlékezünk/, melyből néhány szakot idézünk-annál is inkább, mert Sebestyén nem emlékezett pontosan e 17. századi/talán még régebbi/ énekre. Illyés a Négy Végső Dolgokról való "meditáló" fejezetében ezt írja az ének elé: IV. Mennyei Boldogság. -Oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quae praeparabit Deus iis, Qui diligunt illum. I. Cor. 2.9. -Magyarul: Szem sem látta, se fül nem hallotta, se az ember szive fel nem ment, a miket készített Isten azoknak, kik őket szeretik. -Majd jön az ének:

Ki fontolhattya mag bölts okosságában,
melly nagy öröm leszen Isten országában?
kinek minden erő áll szabadságában,
és valamit akar, vagyon birtokában.

Ott, mint élet Ura, székében üll maga,
bétölt mindeneket vigasztalással szava;
szerelmesivel köz minden édes java,
kinek boldogsága nem kisebbül soha.

Azért a' Szent Irás bizonynyel hirdeti,
hogy senki elmével ezt fel-nem érheti,
sem ékes nyelvvel ki-nem beszélheti,
miket szerzett annak, ki őtet szereti... stb.

A Pintyer-féle szövegre nem tudta jól énekelni Sebestyén a dallamot az eltérő szótagszám miatt, s így a kézírásból mi néhány strófát mutatunk be:

Ember bármire vezsd ate szemeidet
minden azt mutassa; hogy a te életedet
előbb vagy utobb; neked itt kel hagyni
nem lehet öröké; életben maradni.

Nézd a mult időkben; hányan s mennyin voltak
hatalomval bírók; be sokan el multak,

akár mily gazdagok; s nemzetesek voltak,
Mind a leg szegényebb; ökis ugy meg hotak.

Hány nagy gazda ember; vagyon most is élő
ki sok ezereket. álhatna ő elő,
de mit ér a sok kints. őt az meg nem menti
meg hal s a gyászos föld; őt is csak el rejti.

Besok meg váltaná; s haláltól magát
csak hogy el kerülje; s halál kapuját.
de földi embernek; nincsen anyi pénze
hogy az ő halálát. a val el fizesse.... stb. 15 verssel.

.....
E "házi éneklésen" a gazdaasszony harmadikos korában ta-
nulta a helyi kántortól az alábbi éneket:

Bevégeztem földi pájám,
Most már a sir keble vár rám,
Ó, hol ojjan hosszú az éj,
Hol a hajnal csak egyször kél.

Vándoridő ez az élet,
Mej a sirnál ér csak véget,
Hol a keresztnek szent tövén
Megpihen a jó keresztény.

"Antal János kántortanítóól tanultam"-mondotta.
A megszokott új stikus viseli magán az ének, de a sok érzel-
gős, müdelos "kántor-stilusos" énekek közül ez a szebb vál-
tozatok közé tartozik. -Közben Sebestyén forgatva a kézirá-
sos kötetet, ráakadt a lenti ének általa ismert dalletemára:

Elmenyünk e sirba, Sötét gyászos boltba,
Hol itéletnapig leszen testünk nyugta,
Jó éjszakát tehát Neked álnok világ,
Tőled búcsút veszek Csalárd mullandósaág.

Csillagot nem látok, Mülemmel nem hallok,
Mint rab, sötétségben, Imár ugy marsdok,
Jaj, minden kirájok, Fölséges császárok,
Fájdalmas tettemim, immár őor és hamu.

Jézusom, szerelmem, Kincsem és mindenem,
Lelkemet ajánlom, Vedd fel jó Istenem,
Isten nyugosztajja, elkét boldogicssa,
Mindenkinek nyélve, Ámmen, ámmen, mondja.

Sebestyén még Bukovinában szokte alkalmazni ezt a dalletemot de csak részben volt ismerős számára a kézírásos szöveg.

Fiatalkák mellett való

Én is vőlegény vagyok,
Már indulni akarok,
Most jőjjön a násznépem,
Szomorú menyegzőmre.

Én is szép rózsza voltam,
Mig én életben voltam,
De már most elhervadtam,
Gyászkoporsóba szálltam./eddig énekelte a kántor/

A szülőim kertyében
rózsza voltam életben,
de már többet nem nyilok,
mert halálk le szakított.

Szép fiatal koromban
akartam hálojában,
nem hagy tovább itt élni,
már nekem el kell menni.

Szép virág szél kőmomba
be szállok gyász síromba,
szüleim örvendjetei,
Menyben vőlegény/menyasszony/leszek.

Ezt Jézus így akarta,
hogy lelke el szőlcsa,
magához a Menyekbe
Angyalok seregébe.

Édes anyám szeretél,
értem ne keseregjél,
bus szível ma ne legyél,
hanem inkább örvengyél.

Most szüleim tőletek
imár vég bucsut veszek,
nem kell már növelésetek,
köszönöm szüvecsetek.

Évég bucsum tőletek
már én mostan elmenyek,
azért imátkozatok,
ti is Menybe jusatok,
azért imátkozatok,
ti is Menybe jusatok.Ámen.

Ez az ének egy régi énekforma új stílusú formálódása, mely ország-
szágszerte megtalálható. Somogyban meglelt ponyvák mindegyikében

felvették énekkönyv-íróink,előénekesek/L.megyénkben talált formákat,különös tekintettel Horváthné,Kesztyüs Örzse/1898/ igen szép énekét;továbbá Sz-D-R II,-II/41. megjegyzéseit stb/

Kicsike felett

Egy rozsacska leszakadt az Ur Jézus kertjéből,
Egy fiucska nyugszik itt,Az élőktől búcsúzik,
Hibátlan,ártatlan,ép azért az Urnál van.

Szép voltál rózsaszál,Ur Jézusnál lakozzál.
Szüleim ne sirjatok,Értem ne aggódjatok,
Mert jól megyen a sorsom,Isten a boldogítóm,
Ur Jézus az apám,A szent Szüz az én anyám,
Angyalok testvérim,A szentek a barátim....stb.

/-Szemeim megmeredtek,Fogaim megkékültek,
Piros arcám halvány lett,Testem mozdulatlan lett-sorokat nem tartotts esztétikusnak a kántor,s így e részt kihagyta,ill. átdolgozta e sorokat a maga izlése szerint/-A kézírásos ének egyébként így folytatódik:

Nem kel gunyát vegyetek;menyegzőmre kőcsetek,
nem kel ki fizestetek;rejám töbet kőcsetek,
Urjézus a mindenem,az én égi jegyesem,
ho fehér köntösbe menyek Jézus elébe.

Gyere anyám közeleb,hogy hozám öleljelek,
mert te engem szeretél,kit karodal vezetél,
szoptatál,tápláltál,testedből jól tattotál,
meg mostál s kinlodtál,sok ejen nem alutál.

Ha sirtam te ringatál,böcsümnél virasztotál
ha alutem meg néztél;felém csokot leheltél,
köszönöm jo anyám;hoggy gondot visáltél rám,ú
jo apám bucsuzom;Jézuskához távozom.

/Szemeim meg meretk.fogaim meg kékültek,
piros arczám halvány let,testem mozdulatlan lett
ajakam jég hideg;oh anyám jer csokold meg
meg dermet kezecském;utoljára szorizsd meg/.

Mig éltem kedves voltam;véletek jáczodoztam
szemem rajtatok fügött;benetek gyönyörködött,
el válok töletek;imádkozom értetek,
szüntelen Jézusnál;mindenek adójánál.

Kezeim eszetéve.Jézus előtt térdelve
szemem reá fügesztve;kicsiny ajkam ezt zengje,
Jézuskám nézzelle,a földre szüleimre,
Jézuskám ne enged.hoggy sokat szenvedgyenek.

Ti kik most itten vattok;szavamra vigyázzatok
Csak egy pár szót mondok el;hogya ne felejtsetek el
Istenek éljetekek,bünt el ne kövesetek,
Istenek dicséret;áldja őt minden lélek.Ámen

--

A kötetben a Jaj de mély gyász borult kezdetű ének követke-
zett a Mit bizik a világ ő álnokságában kezdetű régi énekre,
amit énekesünk nem ismert/L. Illyés,192.p.Hymnus B.Jacoponi.
De venitate mundi.-Nótája lásd a'Regi Szombati Cant.pag.75.
Ebből énekünk után közzéteszünk néhány strófát/1817-es kiadás/.

Jaj de mély gyász borult;most ere a házra,
de bus felhő szálott;ere a családra,
menyi árvának hull;könye az apjára/az anyjára,
hányon rá borulnak;a nyujto pagyára.

Édes apátoknak/anyátoknak/ szerető keblére
azt a hideg kezét,a helál rátette
meg szünt a szivének.minden dobbanása,
az ő életének.ki alutt gyertyája.

Édes jó hitvesem;borulj koporsomra
ne utálj meg engem;ilyen állapotba,
mig reám borulna,ahideg sir hompja,
nyitom ajakimat.bucsuzó szavakra.

Csendesülj sirástol,kedves hites társom,
ne bánkógyál kérlek;hogya így történtsorsom,
Isten így akarta;előted meg haljek
tőled édes társom;elkel mostan váljak.

Árván maratt siro;édes gyermekeim
maragyon az Isten;veletek édesim,
az Isten viselje;mostantol gondotok
sz én végáldásom;száljon türejátok-

Édes gyermekeim most hozátok szólok
a tü anyátoknak;szevát fogedjátok/apátoknak,
szeresétek egy mást.s ne czivakogyatok
az Isten áldása;ugya leez türajtatok.

Te ugya elfelejtessz;engem édes társom
mind ha nem es látál volna e világon,
Mindha nem es letünk,volna mú egymásé
nemes lássuk egymást;ez életben többé.

Édes jó családom,ne sirjatok értem
met feltámasztani;ugya se tutok engem,

a halál rendje jár;szere járó pohár
ma rajtam vot a sors;s holnap reátok vár.

Én el megyek imár,eből az életből
amelyben én laktam.enyi esztendőtől,
elmenyek én oda;ahol nemfáj semi
ahonat még nem jött;soha vissza senki.

Az énbetegségem ;már el érte végét
meg nyertem magamnak.sz örökös békét,
fájdalmim meg szüntek.nemkinoznak több
elmenyek pihení;ahol nemfáj semi.

Éltemnek végpercze;imár el érkezett
édes jó családom;el hagylek tikteket,
nem lásuk meg egymást;töbet a föld szinyén,
csak az itiletkor;a Jozsafát völgyén.

Ezel vége vagyon;végbucsuzásomnak
lelkemet ajánlom;édes Jézusomnak,
kisérjetez engem,a temetőkertbe
itilet napjáig;nyugogyam békébe.Ámen.

A Kájoni-kódex Mors.-Pars III.Temetéskor ,és Halottaknál-való
Énekek/1676/ fejezetrészt,továbbá Illyés:Halottas Énekek,1817.,
192.p. szerint:/L.Domokos,768.,Cur mundis millitat,továbbá Sz-
D-R II/188.megjegyzéseit/.

Mit bizik ez világ ő álnokságában,
kinek szerentséje vagyon el-romlásban:
Ő hatalmassága haszontalanságban:
Miként az föld edény,§Miként az
föld edény vagyon el-romlásban.

Többet hidgy e' jégen fel-jegyzett betüknek,
hogy sem mint e'világ hizelkedésének.

És ne higgy,mert meg-tsal,szép ígératinek:

ki soha nem talált bért reménységének./eddig Illyés szerint/

Inkább kell hinnie hamis férfiaknak,
Hogy-sem-mint e'világ árnyék hivságának;
Testi és mulandó mutogatásának.

Mond-meg hol Salamon ő bölcsességével?

Avagy hol e' Sámson ő erősségével?

Hol vagyon Absolon szép ékességével?

Avagy hol Jonatás kedveskedésével?....stb./Domoko leírásából/..

.....

A kézírásos könyv következő éneke egyezik az Égi Orgonavirágok
Felnöttek temetési szertartása c.rész/139.p./szövegével:

Ez más ének öregek melet.

Jézusomnak kegyelméből Már elértem végemet,
véghetetlen szerelméből Várom üdvösségemet,
Istenem, Istenem ki voltál mindenem
könyörülj én lelkemen.

Testemet hagyom a földnek.
itiletig zálogul.

lelkem pedig felségednek

örökös ajándékul... stb. 6 strófával./a NépeÉnektár-beli néhol eltérő szöveggel, öt verssel közli; a Stampay-féle szerkesztésben is ilyen módosulást találunk az utolsó két strófánál: Oh ne nézzed a gyarlóság bűnös ballépéseit/Hanem a te szent Fiadnak végtelen érdemeit... stb.-Fogva vitte a fogságot, hogy az styákhöz leszállt,/Kinek lelkje sötétségben e világosságra várt/Istenem... stb./.

A kötet következő énekébe nem emlékezett sem Sebestyén, sem a háziak. A kézírás alapján közöljük szövegét:

Ez más ének öregek melet.

Jaj siralmas szomorú szó
világtól meg kell válnunk,
nincs menetségünk, tehecségünk
koporsóba kell szállnunk,
Elmenyünk, Elmenyünk,
minyájan elmenyünk,
korán hát készen legyünk.

Légy hatalmas diadalmas
halált meg nem győzheted,
birj sok jókál, országokál,
ő t kinem fizetheted... stb.

Ékeséged és szépséged
nem tekinti a halál,
akárhogy légy, bár hová mégy,
hid el hogy reád talál,,, stb.

Ugyancsak ismeretlen volt előttük a következő ének:

Ez az ének öregek melet.

a kotája, Oh világi gyarlóság, minden csak mulandóság...

Mindenkinek meg kell halni
legyen az ur vagy szolgál,
evilágot itt kell hagyni
ez a bűnek a szolgálja,

nem néz a halál senkire
legyen ifju vagy öreg,

Sok időnkig eszedőnkig
vigen töltöd életed,
mégis végre öregségre
halál megöl tégedet... stb.

Nincs mit tened, elkelmened
halál meg nem kegyelmez,
végorádra halálodra
mindenkor hát figyelmez,
Elmenyünk, elmenyünk,
minyájan elmenyünk,
korán hát készen legyünk. Amen.

--

lővi nyilát mindenkire,
egészes vagy béged.

Ki volt bölcsőbb Salamonál
avagy szebb Absolonál,
hatalmasabb vagy Sándornál
vagy gazdagabb Kresusnál,
bölcsekre vagy szépségre
hatalomra vagy kincsre,
nem figyelmez a vak halál
lekaszál, amit talál .

Ma angemet holnap téged
temethetnek a sírba,
ha ma vagy is egészes,
holnap lehecz meghalva,
eről tehát emlékezünk,
akik még itten élünk,
végső óránk ha meg kondul,
testünk rothadni indul.

Azt jól tudom meg kell halmom
legyek por avagy kiráj,
minden amit szeregetem,
nekem semit se használ,
boldog ki Istenek szolgált
nem fél az haláltól,
ki mulandók után nem járt
nem retteg a sorsától.

Mind bizonyos szintoly titkos
minyájunk végórája,
meg kel halnod az bizonyos
légy gazdag avagy koldus,
halál elen sikertelen
mindenemü orvoság,
a haláltól meg nem menthet
semí nemü gazdegság

Élted ha vétekbén töltöd
hogy remélsz boldog halált,

ha e világot szeretéd
hol találasz vigasztalást,
ahogy Istenek szolgáltál,
ugy leszen meg a béred,
mind üsmerted Istenedet,
eszerént lesz érdemed.

Óh adj Uram nyugodalmat
ezen megholt hivednek
és az örök világosság
fényeskegyék lelkednek.
Engedgy Uram nyugodalmat
Menyben örök jutalmat
és szenteidnek sorába
örökösön - vigalmat. Ámen

- -

Isméreműen volt az alábbi ének is a kakasdi székelyek számára:

Ez mas ének.

Menyeji Atyám ki teremtetél
holtomig igaz hitben éltetél,
most ez életből magadhoz vetél.

Áldott légy Uram Isten ezért,
én vélem közlött kegyeségedért,
dicsérlek sok jó téteményedért.

De kérlek Uram most se feledkez
végszükségemben reám figyelmez,
bűnös lelkemnek hogy meg kegyálmez.

Ne nézd elened tett bűnűimet
gyarloságomból lett esetemet,
addmeg szent Atyám üdvöségemet.

Ne nézd büneit s undok vétkeid,
Szent véred mossa le bűn szeneid,
Szent Országodba helyeztezd lelkét.
Szent véred mossa le bűn szeneid,
Szent országodba helyeztezd lelkét. Ámen.

A kötetben egy Hamvazó szerdai ének következett, ami több régi énekeskönyvben megtalálható/L.Nép-Énektár, 203.sz.; Égi Orgona-virágok, 377.p.; Orgonahangok, 519.p. stb. több-kevesebb verssel/:

Dala: Áldj meg minket Jézus.. .

Mi gyarló emberek kik e földön élünk
sok nyomoruságot, és fájdalmat érzünk,
evilágnak tengerén evezünk,

Emlékezzünk porból letünk,

és hogy ismét porá kell majd lenünk...stb. 5 strófával.

Következő ismét szövegű éneket szintén a kézírásos kötetből énekelte el a székely kántor az alábbi dallamra:

Ez mas ének.

Megfizetem már én; bűneimnek zsolgyát,
le tetem testemnek; romlandó sátorát,
melyből alkotottam; ölelem föld porát,
lakom sötét boltját...stb. 4 strófával, melynek az utolsója tér
el a régi kiadványokétól/az egyébként szokásos formulával/:

Óh adj Uram örök, nyugodalmat nekik
örök világosság fényeskegyék neki,
hogy trónusod körül, ő udvarolhason
s téged áldhason.://.Ámen.

Ez az ének kicsike méret való.

a kotája, Ady Uram üdvösséges kimulást...

Minyájan kik jelen vatok
halálomon siránkoztok,
beszédimet halgasátok
megholt élőknek így szóltok,

Boldog- aki születetvén
hamar leszen temetetvén,
nem bánkódik sok bűnein
mind aki sokáig élt vén

Én vagyok egy azok közül,
lelkem angyali karban ül,
mondhatatlan képen örül
hogy örömem lesz végnélkül.

Keresztségemnek általa
Krisztus aKába fogads,
minden bűnötől meg fozta,
életem lón szent halála.

Jól tudom szerelmes epám,
értem csaknem haló anyám,
keseregtek hogy el válám
tőletek világból múlám.

Mert még elötetek voltam
mind angyal, testben tánczótam,
sziveteket vigasztaltam,
reménységet rólam adtam.

De mindezek el mulandók
csak azok igaz boldogok,
kik Menyországbanlakoznak

végzetetlenül vigadnak. Ámen/eddig az archaikus énektípus szövege
a László Márton/Pintyer Marozika/ kézirásos kötetéből/.Néhány
verset érdemes folytatásként közölni az Illyés-féle feljegy-
zésből is, amelynek állandó megadja a szerkesztő-író: Már el-
mégyek az örömbé; Avagy: Adgy üdvösséges...L. pag. 215.:

Azért inkább örvendgyetek;
hogy bünt nem tudván gyermektek,
mint az Angyali jó lelkek,
imádM Isterk érettetek.

El-várlak utánnam ide,
mikoron el-jő ideje,

rövid éleletetek vége,
 mellynek Isten határt vete.

Vajha tudhatná melly ékes
 minémü gyógyörüséges,
 mennyben palotám szép fényes,
 meg-tsudálná földi kényes.

Crésus Király gazdagságát,
 Nagy Sándornak birodalmát,
 és Julius diadalmát,
 tedd össze világ pompáját.

Nem tserélném meg e'jókért
 menyországna nagy örömét,
 mellynek ,megkissebb részéjért,
 a' világ sem ér egy fillért.

Ma el-vettem a'koronát,
 látom Krisztusom ortzáját,
 éneklek szép melodiát,

's minden szentekkel glóriát.... stb.19 strófával.

A Kájoni ének 18 versszakos szövegét közli Domokos 791.sz.
 alatt:Nota, Menyből jövök most hozzátok...Néhény vers elté-
 rés mutatkozik mind a mi, mind pedig az Illyés-féléhez képest.

Ez kicsike melet valo.

Dal, Sok rendbeli próbák vannak az életben..

Nagy örömmel az angyalok
 Menybe örveznek,
 ez ártatlan kisedkével
 együt zengedeznek,
 Kinek sirja felet mostan
 szülei könyeznek.

Nekem kised ártatlanak
 nincs szomorúságom,
 noha kedves szüleimtől
 elkel mostan válnom,
 a koporsó lett kietlen
 puszta kemény ágyon.

Szép ártatlan öltözetben
 az Isten dicsérem-
 halando énekekel,
 menyire felérem,
 értetek es jo szüleim,
 szüntelenül kérem.

Ez az ének kicsike melet valo

Neked éltem édes Jézus, itt e föld ölén
 neked halok, tied vagyok, élve halva én,
 hála neked hála nagy, Üdvözítőm aki vagy.

Nem a földnek de az égnek, szült az én anyám,
 vendég voltam én a földön, a nagy ég hazám.
 véled élni itt fogok, Örömeim oly nagyok.

Akik engem ápolátok, o ti kedvesek,
 hü szülőim és testvérim, Isten veletek,
 mert én mesze költözöm, jóságtok meg köszönöm.

fogadjátok üdvözlésem, o ti kedvesek,
 kereszt apák s kereszt anyák, Isten veletek,
 értem nesirjatók, Mert már Menybe vigadok.

Most megválok titőletek, édes szüleim,
 mesze utra menyek inet, jo nevelőim,
 értem ne bánkódjátok, Mert jo helyre adátok. Ámen.

Sem a szöveg sem dallama nem volt ismerős énekeseink előtt,
 mint az alenti sem. Ez viszon közismert éneke ma is református
 gyülekezeteinknek. -A kötet írója még eleitől hallhatta halottas
 énekként, amire ez általa megadott cím is utal:

Ez ime más ének, öregek melet.

Ne száj perbe énevelem, Oh én édes Istenem,
 mert nem igazulhat meg előted lelkem,
 elkárhoztathatóz engem.

Mert én anyám méhében, Fogantatam vétekben,
 e világra jöttem- eredendő bűnben,
 meg fertőzött vétekben.

Neked bűnöm meg vallom, Mert én azzal, tartozom,
 te bocsáthatod meg, bizonyal jól tudom,
 segicségedet várom.

Az ördögne kezéből, bűneimnek töréből
 ments ki meg érdemlett nagy veszedelemből,
 tekincs reám az égből.

Szent fiad haláláért, Keserves nagy kínjáért
 áldoz szent vérének, el kigolyásáért
 kegyelmez meg mind azért.

Az ő tisztaságáért És ártatlanságáért,
 Szent kezein valo sebeknek helyéért
 tövis koronájáért.

Én fertelmeségemet és nagysok vétkeket
kikvel fertőztetem undokul kezemet,
rutítom testemet.

Bocsázd meg Uristen;oh áldott Atya Isten
kegyelemel bűns-Irgalmaŕ jo Isten
nagy türhető Szent Isten.

A te áldott Szent lelked;kérlek tőlem el ne vedd,
sőt nyizsd meg benem,hogy dicsérjem nevedet,
szolgálhasak teneked.

Rejád bizom magamat.te viseljed gondomat
igszgazsd jo utra,ez én lábaimot,
és minden szándékimot.

Vigasztald meg szivemet,buban epet lelkeket
ne,hánd szememre undok vétkeket
és cselekedeteimet.

Csak téged dicsérlek,Mig e világban élek,
tudom nyugodalmat;te nálád én lelek,
Mikor innét ki kelek.

Óh öröké áldásál;És felmagasztaltasál
áldott Atya Isten;ate szent fiadél
szent lélek malasztjával.Ámen.

A fenti ének azonos Illyés-közölte 'Soltár Énekek c. részében
kottával olvashatóan/L.Illyés,79.p./Ez interkoffeszionális
ének majdnem kizárólag protestáns gyekorlátban maradt meg élő-
ben máig;az énekre vonatkozó kutatásokban legnagyobb érdeme
Cs.Tóth Kálmánnak van.

Az összehasonlító munkájukban magyarázó sorokkal kapunk némi
információt a Sz-D-R kiadás I/232.sz.és II.k. azonos jelzetében.
Ez utóbbi I.kötetben szereplő példa/két hang kivételével/ azonos
szülőfalumban/Perőcsényben/ énekelt változattal,ehol szántén ré-
gies melizmás diszitással éneklik ma is ezt az egyik legked-
veltebb éneklet/Kisebb módulációval az Illyé-félével is ezo-
nosnak mondható/.

Ez időseők melet valo ének.

Ne hadd el esnem felségee Isten erőtlenségemben
te szent nevedért légy segítségel, nem esem kétségbe,
mert minden felől látod Uristen vagyok kísértedben.

Gyermekségetől fogván Uristen mindez ideiglen
téged hivatlak én segítségül minden szükségemben
mostan is nincsen több bizodalomom, sem földön sem Menyben.

Bizony nem tudom kihez fojamodjam egyebekhez
náladnál, mert nincs igazság, nincs irgalmaság, teremtett álatnál.
szivem fájdalmát senki sem tudja Uram több náladnál.

Csak te Uristen voltál egyedül énnekem gyámolom
nagy fájdalomimban, és romlásomban az én vigasztalóm
nehagy el esnem, megszégyenülnöm, kegyes oltalmazom.

Szegénységnek nagy kísérteti engemet szorongat
nagy kárvallásnak bánattya, izgat betegség tántorget
mind ezek elen csak töled várok Uristen oltalmat.

Dicséret neked Atya Uristen a te szent fiadál
Krisztus Jézussal a Szentlélekkel mi vigasztalunkal,
most és öröké nagy hála adás a Szentháromságal. Ámen.

Ez a dallam szinte idézi a későközépkori históriás
énekestilus/előedásmód/ sajátos archaikus szépségét. Elő-
fordul mind protestáns ismeretként, de főleg katolikus
közegben vannak élő hagyományai és gazdagabb változatai.
/L.Sz-D-R.I.I/196 III, a, b. dallamsorok, ill. II.40.p./stb.

Ez kicsike melet valo ének
a kotája, Bűnnek ez ő zsolája, a halál jól tudja...

Krisztushoz készülök, szerelmes szülőim
titeket elhagylak - édes növelőim,
most végbucsut veszek, minden ösmerősím,
haljátok beszédem, édes jó feleim.

Szüleimnek valék Isten ajándéka
mind egy zengedező - mehecske rajzatya,
voltam bánatoknak vidámab szava
de imár most vagyok, lásátok meghalva.

Legyen az Istennek kedves akaratya
virágszál kopomba hogy lelkemet szólicsa,
megüsmertem ahol, hogy ő kegyes atya

met hogy vele éljek, akaratya tercsa. /Illyés-féle irás szerint foly-
tatjuk tovább az éneket/:II.
Édes szüléim hát engem,
mit sirattok?

nedves ortzával, és bús szível miért vegytok?
reám-borulással felettem jajgattok,
hidegél tetemim ti ápolgettyátok.

Atyám, édes Atyám! hát meg-tsandesedjél,
szivedben bánattal rajtam ne törödgyél,
zokogó sirástól szemeidben szünnye,
keserüségektől te meg-üresedgyél.

Néked is azt mondom kedves édes Anyám,
ki világra szültél, voltál kegyes dajkám,
magad meg-tartóztatad, nints semmi nyavalyám,
sem érve nem lettem, Isten ez én Atyám.

Légyen mind ezekben ditséret Istennek,
ki boldog ki-múlást ad ő hiveinek;
békességes türeést szomorusziveknek:
adgyon vigasztalást meg-kes^{te}teknek. Amen.

A kézírásos könyv 7 strófáról ad hírt, melyeknek soraiban több helyen eltérés mutatkozik az Illyés-gyűjteményhez képest. Ez utóbbi egyébként I. és II. szakaszra oszlik, amiből Pintyer összevonva csinált/vagy tenult/ 7 versszakos éneket. Illyé 22 szakaszos énekkel tájékoztat bennünket.

— —
Ez öregek mdat valo.

Környülvetek halálnak sérelmei,
nyavalyáknak sokféle nemái,
mirigy mist soknek megkel halni
Isten nyilát. el nem kerülheti.

Oly szép példát nekünk erőll adnak
aholt testek kik előttünk vadnak,
ma én rajtam, holnap rejád várjad
élő ember ezt te meg gondoljad.

Dicséretes áról gondolkozni
halálhoz mindnek készülni,
kicsöny és nagy hogy e szer el éri
Isten nyilát el nem kerülheti.

Oly sok zengés halálhoz készülés
emberek közt szójon sokkesergés
a haláltól valo sok retegés,
kitől nincsen sehol menekülés.

Rejánk szálott anyi sok kesergés
mindenüt csak halik harangzengés,
halotakér sok jajszó említés
keservesen vagyon sok éneklés

Példánk eről e világra jövés
 anyánktól nagy kinval születés
 gyarló testből nagy kinval kimérés.

Evilágban kevés gyönyörűség
 minden öröm után keserűség
 sok fáradság, munka és retetés
 holtak felől való beszélgetés.

Testi e lelki nagy sok elenkezés
 egymás ellen való irigykedés
 különb különb féle sok vétkezés,
 és e sok bűnből soha ki nem térés.

Azért Isten angyalát bocsátá
 éles törét ő kezébe adá
 embereket általa rontatya,
 azt a u betűt aki nem láthatya.

Rajtunk azért ne csodálkozatok
 kik megholtunk, rajtunk ne sirjatok,
 de Istennek angyalát várjátok
 boldogságban hogy bé juthassatok-Ámen.

E klasszikus veretű ének 1-3 versszak a Illyés gyűjteményében
 azonos írott kötetünk strófáival, a negyedik szakasztól azonban
 így folytatja:

Minden felé hallaták sok zengés,
 emberek közt szélyel sok kesergés:
 A' haláltól való nagy retetés,
 mérge ellen tusakodó nyögés....

Ha tekinted születésed napját,
 jaj-szón kezdéd annak el óráját
 sok nyavalya terheli folyását,
 kinnal várjad éltednek folyását

Testünknek van lélekkal vivása,
 egymás ellen nagy tusakodása:
 a' léleknek sokszor nagy romlása
 van ez bartzban Istennek bántása.

Azért Isten látván sok bününket!
 meg-térésre nagy késedelmünket,
 göghalállal rontván nemzetünket.
 Szabadulást ez Istentől kérjünk:
 és jobbitást életünkben meggyünk:
 a' haláljok szüntelen készüllyünk!
 hogy örökké nyugodalmat vegyünk.

Ez mas ének.

Könyörülj Istenem én bűnös lelkemen
Szánkozál, imár, szomoru szívemen
haragodnak menykövét, éles hegyes tőjét
vedd vissza vétkeim büntető eszközét.

Ha érdemém szerint akarsz sanyargatni
számtalan bűnösnek, jutalmát megadni,
elkell veszni fejemnek, kárhozni lelkemnek
mert több sokasága, fővénynél bűnömnek.

Még anyám méhében, a halál tökében
estem és vetettem ördög tümlőczében,
óh kemény szomoruság, pokolbeli rabság
mind fojt, szorongat ördögi csalárdság.

Szabadics ki imár a halál torkából
menes ki bűneimnek kemény rabságából
hogy csak neked élhessek s hozzád siethessek,
téged magasztalván, bened örvendhesek.

Vigasztalj meg Uram ate szent szinedel,
adj Uram nyugodalmat a megholt hiveknek,
hogy láthassék szinyét szent felségednek. Amen.

"Ez az andrásszalvi változat" mondotta Sebestyén Ádám.

Összevetve az Illyés-kötet Poenitentia-tartó Énekek/155.p./stró-
fáival, az előbbi bővülést-módosulást találjuk még ezzel a cím-
adással és nótatalással: Az ötvenedik 'Soltárbul. Miserere mei Deus etc
.....

Tovább mosogasd büntő én szívemet,
kegyes kézzel gyógyítsd sebekből lelkemet:
bűneimnek meg-vallom, nyilván tapasztalom;
kik miatt nem lehet semmi vigasságom.

Vétkeim lelkemet, mint a' kígyók marják,
szüntelen mellyemet ássák, és furdallyák;
hová gussak szineidtól, fegyveres kezedtől?
utánam fegyverid, futnak hegyes tőrid.

.....
Tisztogasd lelkemet Uram Isópoddal,
mosogasd szívemet irgalmasságoddal:
fordítsd reám szemedet, mutasd kegyelmedet,
nyújtsd hozzám kezedet, Szent segedelmedet..Stb.

Dicséret, dicsőség a' Szentháromságnak,
Atye, Biju, és mi Szent vigasztalónknak,
a' töredelmes szívek bátorítójának,
egy állatú tellyes örök Uraságnak. Amen

Ez más halot ének.
Seregeknek szent Istene
menynek földnek teremtője,
Jőjel, jőjel és Krisztusom
nehagy utolsó órám

Te kints kérlek sbeidre
kit teremtél szent képedre,
Jőjel.....stb.

Tudom, azért teremtettél,
igaz hitben fel növeltél...stb.

Én bűnömnek sokaságát
Jőjel, jőjel Krisztusom,
nehagy utolsó órám...

Kegyemes Menybéli király
halálomban megne utály...

Lelkemet neked ajálom
testem föld gyomrába zárom...

Több énekkönyvben megjelent kurtított formában/Égi Orgona-
virágok, 64o.p./Orgona Hangok, 985.p., továbbá még RMDT I.; Sz-
D-R I.-I/2o8, ill. II.-I/2o8, a, b, f, i. példait stb./.

Sajnálatos, hogy ez az ének is-a fentebb bemutatott és mások
által is gyűjtöttek, kimaradtak legújabb énekeskönyveinkből/mint
utaltunk is rá/. Az "énekreform" súlyos hibája volt ezeknek az
archaikus középkorig visszanyúló énekeknek-dallamoknak mellő-
zése, hiszen-mint a példa is mutatja, továbbá a tudományos ku-
tatók erőfeszítései is bizonyítják-, hagyományörző tájainkon
népünk máiglan ragaszkodik ezekhez az énekekhez, akár szöve-
gük, akár dallamuk miatt. Másrészt: a folklorisztikai műfaji e-
lemzés sokkal szegényebb volt/s lehet még/ ezek ismerete
nélkül/vagy éppen alig hozzáférhetősége következtében/. De
térjünk vissza ennek a 16.századi éneknek Illyés által föl-
jegyzett változatának "publikálására"/csak a hiányzókat közlöm/:

.....
Hogy előled el ne vetnél,
Inkább jókedvedbe vennél
Jövel, jövel én Krisztusom,
Ne hadgy utolsó órám.

/Cimként ez áll a strófák
előtt: Az utolsó Hartzban
Krisztus segítségéről/..-

Hogysd meg vétkeim súllyát,
adgyed Szent Lelked malasztyát..stb.
Sőt távoroddal mellém szállj,
és erőddel környülem állj... stb.
Fene ördög ne bánthasson,
és késértet ne árthasson...stb.
Ez kérésem hozzád jusson,
Szent isrgalmaid reám szálljon... stb.
Lám ígérted irgalmadat,
mindenekhez jó-voltodet..stb. 14strófa

A kézírásos kötet következő régi éneke éppen úgy kezdődik, mint Illyés gyűjteményében található Halottas Ének/212.p./: Más Nótára. Imádlak tégedet láthatatlan Istenség; ezeket a szövegeket/és dallamokat/ Sebestyén Ádám nem ismerte. A következőkben azonban leírjuk/a stráfaváltozások feltüntetésével/ mindkét gyűjtemény szövegeit:

Ez mas halot ének öregekbél.

Bizontalan voltát világ álapotyának
változását látjuk most minden áletoknak,
kik me egészségben voltak,
holnap esnek torkába az halálnak./-a következő strófa nincs Illéynél/

Ne örüljön senki, az ő gazdaságának,
ékes termetének, szép ifjúságának,
fris öltözetinek, aranynak, ezüstnek,
met azok mind elmulandók.

Vizi buborékhoz, mi éltünk hasonló
mezei virágal, egyszer mind el mulando,
nincsen e világon olyan erős alkotmány
mi lehesen állandó.

Hamár Isten ata, holnap nem ígérte,
minden utaidat erősen megkötözte,
hogy száz esztenédöt élj, nagy jó egészségben
talán azt nem engedte.

Boldogbak náluknál a mezei virágok
kertbéli szép rózsák, füvek s liliomok,
nem rettegnek semit, tügyák pedig élnek
vagyon nekik határok.

Tavas melegétől, im mily szépen indulnak
ékesen ujulnak, pünköstben virágoznak,
nyárban meg lenkednek, hideg öszre kelvén,
egyszer mind el hervadnak.

Első virágátis születésed napjának
jaj szóval kezdeted elejit e világnak,
jaj lészen közepe, jaj lészen vége is
a te mulásodnak.

Semit aban nem tucz. temetésed hol lészen
tisztéséges leszen. vagy gyalázatos lészen
talán az vedaknek, égi medareknek
hasok koporsód lészen.

Mit ragaszkodol hát,oly igen e világhoz
földhöz ver az Isten,ne bizál tárházodhoz
nagyobb gazdasága Kresus kirájnak volt
most hasonló koldushoz.

Világbiro Sándor,nem elégedék azal
hogy mind e világot elbirá hataimával,
magát Isten gyanánt imátatya vala
nagy fel fuvalkodással.

Azonban őnéki mérget adának inya
egy számár körömből,nagy Babiloniában,
szine meg változék.s a kiráj meg hala
hát nincs neki hatalma.

Tegnap nem volt elég,a világ birodalma
s im ma halvs fekszik.csek négy sing föld hajléka,
szép fris palotában az előtt lakozott,
s most a földnek gyomrában.

Dicsértessél Uram örök Istenségedben
a három személyben,végphetetlen felségedben,
áldjon s magasztaljon földnek kereksege
most és mindöröké.Ámen.

Az ének szövegeit bizonyára a régi feljegyzésekből,vagy a nála
még öregebbek ajkáról jegyezte le Pintyer Marcika/ez utóbbi a
valószínű,s ez vonatkozik összes énekeire is/,azért is mutat-
kozik minden versszakában némi szócsere,szóbetoldás,s egyéb
módosulás szinte minden strófájában.Illyés éneke 18 strófából
áll,míg Pintyeré 13 szakaszt jegyzett fel.-Pinyterébeől pl.
az alábbi versek hiányoznak:Nints hát itt mi nekünk maradndó
várassunk...stb;Megkérdik ott az embert...stb.; felebarátodat
ha meg-kissebbiteted...stb.;Minden ember azért magát... stb.;
Hasonló voltáról.... stb.;Örök nyugodalmat... stb.

Következő énekünket egy népdalszerű dallamre tudta eléne-
kelni Szebest~~án~~ Ádám és a háziasszonyunk.Ezt a dallamot
Ádám Palkó Józseftől tanulta ebben a formában/akitől magam
is gyűjtöttem 11 évvel ennekelőtte/.

Ez az ének nagyocská gyermek melet való.

a kots ez,Neked éltem édes Jézus itt a földön...

Felteték a gyász bokrétát a Völegének
mily szomorúságot okoz a szüleinek,
ne sirjatok éretem,
mert én völegén letem.

Nyugodjálte szép völegén, gyász koporsódban
 mert ily fíjatal korodba, teszünk sírodba
 tested pihen a földben,
 lelked fénylik az égben.

Anyám ne síresál engem, hogy megholt fíjad,
 sohasem lehetm volna szeb házos fíjad,
 mert a Jézus jegyesem,
 Márija szerelmesem.

Bánatos szívó jo apám, mért sírátkozol
 azért tám hogy kedves fíjad, lett ily gyászor por,
 ne sírjál édes szülóm,
 mert vig az én Menyegzőm.

Azért végre vég bucsumot veszem tőbtek
 kedves apám, édes anyám, Isten veletek,
 köszönöm szüvecségtek,
 csokolom a kezetek.

Az Angyalok és a szentek, lesznek társaim
 az Isten legyen veletek, édes vérejim,
 elmenyek mert várnak rám
 Isten veled jo anyám.

Jertek értem égi karok, repüljünk Menybe,
 nem kell nekem ez a világ, menyek az égbe,
 jertek tehát Angyalok,
 véletek kezet fogok. Ámen.

A szöveg általánosan elterjedt volt már a múlt századi pony-
 vák révén is. Somogyban hasonló szöveggel, de eltérő dallamra
 tudják ma is öregebb énekeseink. /L...

A fiatal leány elhalálozásakor az előbbivel majdnem azonos
 ének-szöveg olvasható a kötetben, de a ponyvákon és a nép aj-
 kán szintén. A kézírás szerint így olvadhatjuk:

Éz az ének lejánka vagyis leányocska mellett.
 a kotája Neked éltem édes Jézus itt a földön...

Feltették a gyász koszorút a Menyaszona
 mily szomoruságot okoz enek a háznak,
 ne sírjatok éretem
 mert én hazaji letem.

Nyugodjál boldog Menyaszon gyíász koporsódba
 mily szomoruságot okoz enek a háznak,
 ne sírjatok éretem,
 mert én hazaji letem.... stb. versszakkel.

Más ének
A sirba tevéskor.

Szájja be immár gyerlő testem
a sötét föld gyomrába,
Itt aludjál,itt nyugodjál
mind csendes nyoszolyádba,
itiletig a csontok közt,
a hivel boldogok közt
a hivel boldogok közt,
piheny végső számadásig
itt a többi sirok közt.

Kezedbe ajálom lelkem
amelyet meg váltótál,
ne végy tölle kemény számot
akiért így megholtál,
adj tatemnek csendes álmot
adj lelkennek boldogságot,
minden szegény kimúltaknak
add meg Uram országod.

Légy irgalmas és kegyelmes
oh meg váltó Istenem,
én szegén bünös lelkennek
te reminyem s mindenem,
értem ontott Szent Véredért
öt mélységes - sebeidért
és halálad - érdemiért
bűneimet bocsázd meg.

Jézus Mária Szent József
áldott és szent nevében
a sir boltbamost be zárnak
mind - pihenő/helyeäben/helyhedben.
itt nyugodjál,mig a végzet
fel támaszt a vég itilet,
kely fel skor e örök legyen
Istennél dicsőséged.Ámen.

Mind a szöveg, mind a dallam igen kedvelt éneke volt az andrás-
felvi székelyeknek, Magat jobbára a sirbatételkor szoktak éne-
kelni a kántor vezetésével.

A Fény nap immár elnyugodott kezdetű ének a legkedveltebb énekek egyike Somogyban is; énekelték búcsúkon, a különböző alkalmához/napszakhoz kötötten/ magán ájtatásokon, halotti énekként stb. Dallamát és szövegét-néha kontamináltan- a Gyászbaborult Isten csillagvára kezdetű népénekekkel együtt is éneklük/hasonlóan, mint az andrásfalviak, mint azt az alábbiakban is látjuk majd/. A múlt századi ponyvák között alig találtam olyan somogyi használatban lévő kiadványt, melyben ne szerepelt volna/L. főszevegeink példái; továbbá a dallamra vonatkozó megjegyzéseket Csomasz Tóth Kálmánnál, Sz-D-R.I.-I/44, és I/46.sz. megjegyzéseket és uő, II.-34, 36.p.; Volly, 85.sz., valamint 9 strófával A Csodatevő Sümegi Fájdalmas Szűz Mária Virágoskertje 74.sz. szövegét^{9 strófa} stb. A Gyászbaborult Isten csillag vára nagypénteki Krisztus koporsói gyász hangulata ihletésében fogant énekünk újabb változatai éppen ennek a Magváltó halálának emlékére keletkeztek és terjedtek nagy népszerűséggel népünk életében. A fenti körülmények okozták, hogy szövegük és dallamuk /a zárlatot kivéve/ országosan-igy a székrlyeknél is-egyesen gesnek mondható:

Ez mas ének.

A fényes nap imár elnyugodott
a föld szintén sötétben maradott,
napali fény éjélre változott
fáretaknak nyugodalmat hozott.

Minden állat megy nyugodalomra
az Istentől, ki rendelt álmra,
de én Uram, úgy menyek ágyomba
mindha menék gyászos koporsómba.

Midőn ágynak edom a testemet,
deszka közé zárhatom éltemet,
hoszas álm érheti szememet
és a hajnal hozhassa végemet.

Vesünk számot hát édes Istenem
hogy lelkemet ne keljen féltennem,
hogy lehesen bátrabban szólanom
midőn meg kell előted álanom.

Szined előtt, mindenap el esem,
met te letél Atyánnál kezesem,
ha meg ölsz is, mindig bened bizom
Szent Véredhez futok ha szomjazom.

Nap keletről egész napnyugotig,
Szent nevedben biztam én fáratig,
de meg bocsás,mett szivemből bánom
könyök miat,szememben nincs álom.

Az ágyomba zokogva költözöm
a párnámot könyemmel üntözöm,
ha meg tartasz a holnapi napra
nem fordítom azt meg bántásodra.

Ne szolics ki Uram készületlen
Vezess előbb az enyhítő kutra,
hogy juthassak a Mennyeji jusra
ugy bocsáss el engem a nagy utra.:/:Ámen

E Pintyer-féle szöveg néhány szócserével azonos mind a
sümegei búcsúskönyv,mind a ponyvafüzetek soraival.Minthogy
ezt az éneket azonos dallamra énekelik a székelyek is a
már említett Gyászba borult...kezdetű ének népi változatű
dallamára-szövegére,akaratlanul is folytatták énekeseink
az alábbiak szerint az általuk is kedvelt formát:

Gyászba borult Isten csillag vára,
Függönyt vonnák mennynek ablakára,
Meghalt,mgghalt az ártatlan bárány,
Vértől ázott szent kereszt oltarán.

Temetésre lejön a mennyország,
Könnytől áznak az angyali orcák,
Sir-zokog a fávesztett gerle,
Égig ér a Szüzanya keserve.

Édes fiam,édes nevelésem,
Búcsuzásom most tetőled vészem,
Jaj,mikor két szivnek meg kell válni,
Keserűvé szok a méz is válni.

Óh,keresztfa szép piros almája,
Hű szerelmem drága oltoványja,
Óh,hajoj le szentséges teheddél,
Magzatomat éntőlem ne vedd el.

E drámai haggvételű népéneket-nemcsak szövegileg-a Mária-
siralom-ének típusra jellemző érzelmi-lelki fájdalomérzés
átéltsége hatotta át./dallamát érdemes összevetni a Volly-
közölte 53.sz.énekkal;szövegét pedig a régi énekeskönyveké-
vel,pl.Égi Orgonavirágok,412.p.,és ponyva-változatainkéval/.

Előbbi énekünk és a most bemutatott is összekapcsolja
azt a természetes életszerű értelmi,érzelmi és hitéleti

asszociáción alapuló megnyilatkozást, ami önténtelenül idéződik a keresztényi tudatban; az "esti ének"-temetési ének, az éjszakára készülés-a halálélmény azonos lélekrezdülés akoráján szólal meg a néplélek belső rejtekeiben; mintha "az álom hasonló a halálhoz" klasszikus mondás rejtette érzésvilág élészérzése fejeződne ki e kétféle ének összvetése alkalmával. -Ezt sugározza az előbbi énekünk is:

Ez egy másik esti ének-

Dala, Az utolsó harsngszóra....

Lement a nap végsugára
setét ég maradt utána,
életem napja is így dőlle
egykor majd a temetőbe.

Bizonyos, hogy meghal halnom
de hogy mikor azt nem tudom,
mert aki ma éltet adott
a holnapval nem biztatott.

Tá n még ez éjél meglehet
vissza kérhetik lelkemet,
de elvónéke készülve
elmenni az itiletre.

Lásuk aki tegnap ép volt
ma reá borult a sir bolt,
énis aki ma élt vagyok
honapig még meg halhatok.

Ja de ha a halálk karja
halálos bünbe talál ma,
ha elnem készülne lelkem
örök halál várna engem.

Édes Jézus ara kérünk
ne haddelj a bünös lelkünk,
szent halálod érdeme
vigye lelkünköt menybe.

Most hit remény szeretetbe
bizunk égi kegyelembe,
kérjük testünknek nyugalmát
adjon Isten jó éjszakát. Amen.

Az esti litániákon a székelek gyakorta énekeltek; ma már
mind ritkábban kerül rá sor.

Szóben forgó énekeskönyvünkben olvasható Dicséértessél Jézus Krisztus...kezdetű népéneket a székely énekeseink azonos nótára énekelték, mint somogyi öreg énekeseink. Ezt az estvéli éneket számtalan ponyvában megtaláltuk, mint máig élő hagyományként alkalmazott kedvelt éneket, /érdemes az összehasonlításra a székely, a ponyva és az élőben felvett dallam és a zöveg egyaránt; némi variálódás tapasztalható rajtuk.

Ez az ének

Dicséértessél Jézus Krisztus
adj jó éjszakát,
add meg a te hivednek
Mennyországod szép álmát.
míg feljön az piros hajnal,
vigyázon ránk az őrangyal, égi károkkal,
Szűz Mária külgye hozánk
őrző angyalát,
Óh adj Jézus minyájunknak
csendes boldog éjszakát.

Adjon Isten jó éjszakát a fárataknak
a mennyei szent angyalok
hoznak szép álmokat.....stb.

Végre ha temetőbe vetik ágyunkat
a sírnak hideg ölébe aluszunk végálmunkat.....stb.
hogy egy dicső szép reggelre felvirághassunk
és a fényes angyalokkal,
teged imádhassunk. Ámen

Ez az újabb stílusú népének -fenti néhány társával együtt- nem csupán a nyugodalmat "álom-kérés" és a "boldog halál-gondolat" állandó érzése miatt vált igen kedvessé a nép körében, de a népdalszerű melódiája következtében is. Számtalan változatukból főszövegeink között több strófás variánsát is olvashatja az érdeklődő.

Az előbb közölt ének azon meglepetést okozta ezen az éneklő esteen, hogy egyikük sem tudta elénekelni a kézírásos kötetből /se a dallamot, sem a szöveget/:

Más. Dal, Jézus teste és szent vére, mostan felmutatott...

Óh adj Uram nyugodalmat ezen megholt hivednek,
és az örök világosság fényeskedjék lelkének,
Hogy színedet szemlélhesse,
szent nevedet dicsérhesse mindörökön örökre.

Óh bocsázd meg sok bűneit eme jéket vétkezett,
 És engedd el a vétkeid melyek téged megsértett,
 Hogyha jut a számadásra, légy irgalmas iránta,
 Élő s holtak bírása.

A Latroknek a keresztfán menyországot ígértél,
 és Mária Megdolnának szivből meg könyörültél,
 tekincs e megholt szolgálódra
 ki irgalmát tőled várja, vezezdbe országodba.

A te véres verítéked vegye fel az egekbe
 Szent oldaladnak sebei vezesse fel menyokbe,
 Kinos halálod érdeme legyen lelkének üdvére,
 Szentek között legyen helye. Ámen.

A Somogyban szinte minden faluban ismert rózsafüzér-
 társulati énekekre is halványan, tö redőkesen emlékeztek
 székely énekeseink. Ez az ének amegszokottól eltérő rit-
 musa ellenére/vagy tán éppen ezért/ ma is használatos
 a rózsafüzéresek körében, minden virrasztóban, s különösen
 társulati tag halálakor, temetésén eléneklik. Számtalan hangzó
 anyagot őriznek magnószalagjeink ebből az énekből is. Most
 a Pinty er-féle szöveget közöljük. Népezenes könyvekben s
 p onyvákon is gyakorta találkoztunk ennek az éneknek szö-
 vegeivel.

Ez az ének Rozsa füzeres halott mellett.
 Dal, Mit bizik a világ ő álnokságában...

Máriát tisztelők kik hozám jötetek,
 végső számeimre, jól figyelmeztetek,
 e szent társaságban élendok legyetek
 a Szűz Máriaának, koszorut kössetek.

Isten ajálom minden jó hive ket,
 ifju öreg idős, s fél korbélieket,
 ahalál el törölte engem közületek
 naponként s oránként tüjös készüjetekek.

Szetet társaim-kikvel imácságom
 végeztem naponként, Szent ajtatoságom,
 hogy megbocsásátok, tőletek elvárom
 Menyben imácságom, értetek ajálom.

Kik egy koszoruban társaim voltatok
 e Szent társulatnak, hív tagjai vagtok,
 Szent imácságtokot buzgon fojtassátok,
 Menyei jutalom, várakozíkat rátok.

A kit énhelyembe közöttükbe vesztek
 Márija olvasóját szívére köséték,
 Jézus szencséges szívébe ajánlom
 imátkozék értem, tőle azt kívánom.

Bucsut veszek imár minden társajimtol
 a Szűz Márijától, élő rózsáitól
 a világon való jó akarójimtól
 legyenek áldotak a Jézus Krisztustól. Amen.

László Márton vagyis Pintyer Marczika 1934-ben írott/meg-
 jelent/ eddig legterjedelmesebb kézírásos könyvének a ha-
 lottas énekek fejezetéből tudatosan válogattunk be min-
 den olyan éneket, amely többféle célunkat is szolgált:

1./Közöttük találtunk olyanokat, melyek vagy szövegükkel,
 vagy dallamukkal a magyar katolikus/s némely változatával
 református/ énekkultúránk legarchaikusabb rétegéig nyúlnak
 vissza, s ezt, a lehetőségekhez mérten, igyekeztünk jelezni,
 illetve a megjelent régi kiadványok anyagaival némi össze-
 vetést adni, legalább is utalni. Ez csakis vázlatosan tör-
 ténhetett az anyag rendkívüli mennyisége és széleskörű
 irodalma miatt.

2./Mind a csángó, de elsőben is a székely anyag bemutatásá-
 val az is célunk volt, hogy Somogyban alkalmazott énekeink-
 kel némi összehasonlítást tegyünk; ez még akkor is indokolt,
 ha nem hívtuk föl minden esetben föl a figyelmet a külön-
 böző népcsoport, tájegység ^{énekeinek} vegyes és eltérő elemeire, hiszen
 a kutatók számára az utalás nélküli, egyszerűen csak közölt
 anyagok így is mondanak valamit abból, ami a szakkutatás szá-
 mára figyelemre méltó lehet.

3./ Igyekeztünk néhány példával illusztráltan rámutatni az
 újabb stílusú/és keletű/ szöveg-és dallamanyagokra is, ami
 ismételten alkalmat adott a somogyi s egyben az országos
 elterjedésű énekekre is. Ezek egyrésze ponyván jutott el az
 ország, a magyar nyelvterület szinte minden részére/Buko-
 vinába, Moldvába/, másrészt: az egyes kegyhelyeken való ta-
 lálkozás is kitűnő alkalmul szolgált a szakrális kultúr-
 javak "cseréjére". - Gyakori jelenség/példáink nyomán is/,
 hogy hagyományörző vidékeink/faluink/ népe-főleg a búcsú-
 járók stb- ez alig százéves, vagy néhány évtizedes szár-
 mazású énekszövegeket igen régi, sokszor későközépkori
 dallamra éneklék/néhol egyedi személyek, máshol egész
 csoportok, közösségek. -

A Miatyánk-ima énekefunkcióban való gyakorlása a népéletben-Somogyban- ritka jelenségnek számít, annak ellenére, hogy régi énekeskönyveink/általában 5-6 strófával/ közlik, pl. a Lenygel Béla szerkesztette Ének és Imakönyv, 34. sz.; a somogyi kántorszerkesztők kiadványában, az Egyházi Népe Énektárban, 54. sz. ének ad notam: Az éjszaka immár eltelt,; a Tálos Ede szerk. Egyetemes Énektár Kis mise ének-fejezet 6. sz. énekeként található meg/értékelő hivatkozását lásd Sz-D-B II.-II/296, és dallamát, I,-II/296-e. pld/.

A dallam tájonkénti eltérő változatokat mutat. Az andrásfalvi alant közölt változatot érdemes összehasonlítani a tőle teljesen elütő csángó/Benkéné éneke/ énekvariánszal. E helyt a székely változatot mutatjuk be:/Pintyer kézírása után Sebestyén éneki/

A Miatyánk Énekelve

Miatyánk ki vagy menyégben
uralkodol mindenekben,
Szenteltessék meg szent neved,
és a föld imádjon tégedet.

Jőjön el a te országod,
legyen a te akaratod
Miképpen a szentek Menyben
tölcsük aztki az életben.

Add meg a mi kenyerünket
tápláld testünköt lelkünköt,
Hogy tenéked szolgálhasak
és buzgó szível áldhasunk.

Megbocsátunk mindeneknek
akik elenünk- vétetek,
te is oh, Uram engedj meg
és vétkeinket bocsázd meg.

Ad j' erőt a kísértetben
nehagyj el veszni vétékben,
szabadíts meg a gonosztól
mencs meg örök kárhozattól.

Sebestyén Ádám Mátyás-Matyai nénitől tanulta az éneket.

Nem mehetünk el szó nélkül e szövegtípus református énekkultúránkban is megtalált változata mellett/Katekizmusi énekek, 160. sz. LII. Urnap/:Mennyből felséges Isten k., mely szintén az Ur-imádsága szöveg-alepszüzséjére épül. /13 strófával/; a Miatyánk hittéziseket tartalmazó főbb elemei fontos hitéleti, valláserkölcsi tanításelvek elpján épültek be énekstruktúránkba: Szenteltesség meg te neved...Jőjön el a te országod..Legyen a te akaratod Add meg a mi kenyerünket..és bocsázd meg vétkeinket..Ne vigy minket kísértetbe... stb. :feltehetően Luther énekaadaptációját Szenczi M.A írta. /L-Csomász Tóth Kálmán 484. sz., 231. pX.

A Mistyánkhoz hasonlatosan az Üdvözlégy ének-adaptációje is elterjedtebb volt régebben Somogyban, hiszen az előbb említett kiadványokon kívül megjelent az Orgonahangokban/843.p./, Égi Orgonavirágok/555.p./ gyűjteményekben is 6 strófával, mint azt székely énekeseink is tudják az alábbi dallamra-szövegre:

az Üdvözlégy Énekelve

Üdvözlégy Mária, kit az isten fije
öröktől fogva magának választott anyjának.

Malasztal vagy teljes és irgalmas kegyelmes
példája minden szencségnek, tökéletességnek.

Ur vagy on teveled, nyitva szüz kebeled,
és minden aszonyok felett nagy a te érdemed.

Áldott vagy oh anya. Szentlélek temploma,
áldott szüz méhed gyümölcse, Jézus lelkünk kincse.

Aszonyunk Mária. Istenek szent anya,
bűnösöknek szoszolója - hazánk pártfogója.

Imádd Istent értünk, buzgó szívvél kérünk,
most és főképp ha végóránk, jöjvel légy jó anyánk

Szagrális gyűjtéseink, de egyéb műfaj-gyűjtésünk során is, tapasztaltuk azt az ősi szokásból eredő gyakorlatot, hogy bizonyos szövegeink többféle funkciót is teljesítenek. Középkori hagyományként magyarázzuk az olyan jelenségeket is, mint pl. ima, kántáló és más gyűjtéseink során is kiderültek; az erdélyi Feketelakon felvett Én felköttem szép piros hajnalban kezdetű karácsonyi kántáló egykor népi imádságként; ma énekelve kántáló funkcióban leljük meg; hasonló funciócsere/szerep-váltás/ egyéb területen is tapasztalható, így jelen esetünkben is. Régebben ugyan részben az írni-olvasni nem tudás, kevés szagrális ismeret is hozzájárult, hogy egyazon anyag többféle funkciót szolgál; a későbbi hasonló jelenségek egy része is ebből a hagyományból táplálkozik, másrészt ama klérusi felsimerésből, mely szerint a nép mindig nagyon kedvelete a dallamhoz kötött strófákat, s egyéb prózai szövegeket. "Dallamosításuk" egyéb okairól, s más befolyásoló tényezőkről, dallam-szöveg-affinitív vonatkozásokról nem szólunk jelen sorainkban.

Köztünk sorra veszi a Jézus-család/József,Mária/ és a szentek életéről szóló énekeket,melyek közül néhány bekerül a kors-beli énekeskönyvekbe,mások pedig régi és az újabb kántor-könyvekbe és ponyvákra.

Szent József üdvözlete éneklve
Üdvözlégy Szent József,Mária jegyese,
az Uristentől választott,Jézus nevelője,
Malasztal vagy teljes,irgalmas és kegyelmes
példája minden szencségnek s tökéletességnek.

Urvagyon teveled.drága a te neved
és minden férfiak felett nagy a te érdemed,...stb.

Áldott vagy Szent József Urunk nevelője,
üdvözítő szent hitünknek,légy védelmezője...stb.

Boldogul kimulván,áldott Jézus karján
azért kérünk ne hogy minket halálunk óráján--stb.

Imádd Istent értünk,buzgó szível kérünk
most és főképp ha végoránk,jöjvel légy meletünk.Ámen.

Más ének

Egek kirájnája,Mária segics
Jézusnak szent anyja,Mária segics
Óh segics mirajtunk.kik hozzád sóhajtunk
Mária segics.

Szent nevedre kérünk,Mária segics.
esedezésedel Mária segics.
Óh segics mirajtunk,kik hozzád sóhajtunk
Mária segics.Ámen

Más ének.

Angyeloknak kirájnája tiszta Szüz,
kérjed a te szent fiadat éretünk,
Ékes virágszál,kit Szent Anna szült,
szép Szüz Mária könyörögj értünk.

Mindan szentek kirájnája,tiszta Szüz
kérjed a te szent fiadat éretünk,
Ékes virágszál,kit Szent Anna szült,
szép Szüz Mária könyörögj éretünk.Ámen

A fenti énekünk közül a Szent József éneke kevésbé vált népszerűvé Somogyban,nagyritkán előfordul a kilencednap-i szokások ájtatosságain.Annál népszerűbbek lettek mind tá-junkon,mind a székelység körében a Mária-énekek,amelyek búcsún és magánájtatosságok alkalmával egyaránt szerepeltek.Az Egek

királynéje kezdetű ének a népénekek és az un.kiszorult énekek csoportjában többféle variánsban él mind a nép ajkán, mind énekes kötetekben. A 101 Mária-énekekben 8 verssel találjuk, viszont az Égi Orgonavirágokban/570.p./ és az Orgonahangokban/876.p./ húsz strófával-azonos szöveggel-olvasható. Dallamuk legközelebb áll a Váally által felvett 62.sz. énekéhez; a sümegi búcsús ének-könyvben 12 versszakot találtunk, a fentiektől alig eltérő szöveggel.

Az Angyeloknak királynéje tiszta Szűz kezdetű ének^{knélkül} nincse búcsúsmenet Somogyban: mind Segesden, mind Andocson stb. a templomi miséről a kegyképolnához/vagy a szabdtéri miséhez/menet közben minden kisasszonyi, Mária-napi búcsún minden csoport elénekli. Megyénkben azonos dallam szerint, mint a Szent vagy Uram 287.éneke,

A székelyek hasonló, de helyenként változó hangok le-fől "ugrásával" teszik sajátossá előadásukat, mint fentebb is láttuk.

Az alanti éneket az un.Mária-síralmak közé kellett volna tennünk, itt azért szerepeltetjük, mert a kézirásos Pintyer-féle kötetben feltüntetett sorrend szer^{int} énekeltettem el a kántorral mind azokat az énekeket, amire csak emlékezett/vagy megtanul parasztkántor apjáról, nagyapjától, s néhányat a régi öregektől/. Sebestyén Ádám és háziasszonyunk által előadott régies népdaszerű énekük leginkább hasonlítos a Sz-D-R.F. -/VI/333.d,e, példákhoz, illetve helyenként hol a d,példe üteme szer^{int} éneklí, majd átvált az e-példe ütemére, s ezt szinte változtatva éneklí. -Az egész ének ehhez a "dallemszaládhoz" tartozik, amit-örömlükre-nekünk sikerült magnóra rögzítenünk ennekelőtte 11 évvel Palkó József bácsitól, de nem egyházi szöveggel, hanem a Kömivés Kelemenné /A felba épített asszony típusú/ címen ismert klasszikus ballada szövegére./Szinte meglepetten vettem tudomásul, hogy a balladára sem házigazdáink, sem Ádám nem emlékezett/. -Pintyer-könyvben az alábbi szöveggel van meg az ének:

Ez egy Böjti ének.

Jaj nagy kedven tartott; szerelmes szülöttem.

kinélkül már e világban

holtig árva lettem.

Hol vagy két szememnek tündöklő világa

el epedett bus szívemnek

csendes boldogsága.

Hol vagy én szívemnek buzgó kívánsága

életemnek mézel folyo

kedves vigasága.

Mondjátok meg nekem; Oh ti magas hegyek
szülöttömnek keresnie
vajon mere menyek.

Mutasatok utat oh ti olaj kertek
Szülöttömet hol fogták meg,
véllé mere mentek.

Oh ti nagy darabos éless köves utak
szent fíjemnek vér cseppei
látom itt hullotok.

Jaj ez bizonyára nagy szomorú jele
előmbe fuj halálának
imár hideg deHe.

Sirjátok énvelem jó eszony barátim
evilágban kik tudjátok az én árvaságim.

Megepedett szívem, kérlek ne hagyátok
elfáratam nem mehetek
tovább, jaj fogjátok.

Enyhized siralmidat keserves Mária
mert szent fíjad harmadnapra
feltámad, azt monta.

Mi is a keserves Urjézus anyjával
siránkozunk szent halálán
szerelmes fiának.-Ámen.

E 11 strófás ének egyik legszebb példája az általunk fellelt
sírátószerű Mária-siralom-énekeknek. Visszatérve dallamára, még
rá kell mutatnom, hogy a Volly által 20.sz. alatt fölvetett ének
7 strófával fordult elő Bátán, viszont utal szövegileg Kájoni
Cantionále-jának/1719-es 11 szekos formájára/, továbbá a Szent
vagy Uram 68.sz. énekére, mely viszont a 3-4 ütemével tér csak
el a mi énekünktől, míg szövegileg azonos ezzel. Más dallamát
Vargyas is közli/Áj faluból/ az Eth.1947.számában.

Ez más ének

No földnek minden népei,
Égnek dicsőült seregi
Emberek s minden álatok,
jertek ide hol kik vattok.

Én vagyok az Isten fia
Kit atya ujal mutata,
amaz áldott szent Mesiás
ki által jöt a meg váltás.

Mi az oka hát e világ
hogy engem így üldöz és vág,
ilyen háladatlanságot,
földön s menyben hol ki látott.

Én vagyoke gonosztevő
Isten neve ellen vétő
ilyen iszonyu kinokra
világ mind szentencziára.

Nincsen senki evilágon,
 ki igaz melé támadjon
 ilyen méltatlan fogságot
 hogy kell szenvednek kinokot.

Azén szerelmes emberem,
 ki nekem ate kenyerem,
 azén kedves tenitványom
 im mind lőn csalárd árulóm.

En barátim kik voltanak,
 pártot útvén elhattanak,
 az önön jaját nemzetim
 letenek nekem gyilkosim.

Mindenki száját táthattya,
 nevemet töpi kárólya,
 környül fogott sok nyavalya
 kinomat senki nem látya.

Nohát emberek s angyalok
 kik eget földet lakjátok,
 szemléljete meg engemet
 haki látott ily vert embert.

Nincsen emberi ábrázatom,
 rakva fekélyekel tagom,
 nincsen helyén csak egy csontom
 azt művelte szörnyü kinom.

Oh Ádám bünös fiaí,
 hogy nem tutok engem száni,
 kinomot hogy nézhetitek
 hogy nem esik meg szivetek.

Sir én rajtem az hegy és völgy,
 meg indul helyéből a föld
 kősziklák meg repedeznek
 e szörnyü dolgon rettegnék.

Sirat engem a nap és hold
 nem szenvedheti kinomot,
 orcáját homáj be fogta
 teremtőjét azis szánya.

Sirnak a fényes csilagok,
 mert szenved teremtő urok,
 vagyon szélyel bolyongások
 mert nincsenk igazgatójok.

Oh kemény szívű emberek,
de ti mégis mit miveltek,
az ég és föld szán engemet
ti nevetitek ügyemet.

Atyám rejzed el orczádot,
hogy nem szánod meg fiadot,
ostorodat ne sulyosízd
inkább kinomot könyebízd.

Szám tehozád éjeli nappal,
kiáltok teli torokkal
szány meg enyi kéresemre
ne hegy el szintén enyire.

Nincs más út imár soha
evilág meg váltására,
hogy adod fiag halálra
e szörnyű baj viadalra.

Jelenzd meg szivednek titkát,
ha meg kell inom e pohárt,
nem tartok ellent, jól tudod
legyen ate akaratod.

Mind az által kérlek ara,
viselj gondot szent fijasra,
nyujzd ki Mennyből kezeidet
néked ajálom lelkemet. :/:

Ámen.

E szép régi éneket Domokos P.közli Kájoni alapján 196.sz. alatt 20 versszakal/Nota: "ennyből jövők most hozzátok/, mely azonos az általunk közölt szöveggel.-A fenti klasszikusan szép szövegre utaló dallam/Mennyből jövők../ téjonként felbukkanó változataira is kitérünk jelen sorainkban; ui.-mint már edig is, s a továbbiakban is feltűnhetett az érdeklődőknek, s különösen a szaktudomány embereinek-egyes énektípusaink mind a katolikus, mind a református gyakorlatban találkozunk vagy a szövegek, vagy a dallamok rokonságával, egykorinál "alpenékből" szerteágazó variánsok különböző formáival. Elen példánk esetében is Kájoni-Domokos által magadott dallam és ézöveg-rokonság kapcsán hadd hívjuk fel a figyelmet a református Énekek-könyv/Karácsonyi énekek/ 82.sz. énekünk közismert változatára: Az Istennek szent angyala kezdetű énekünkre/2.strófátával kezdődően utal Domokos a febt közölt szövegek "nótájára": Mennyből jövők most hozzátok, melynek 11 strófája szinte szóról szóra egyezik mind a Kájoni, mint a Huper-féle szövegekkel; dallama csak részben/L.Sz-D-B, II/-a-b, pld/.

A régi énektárakban szereplő A Szűzanya bucsuvétele szent Fiától, /Dala:Bágyadteérelmétől...szerint/ az andrásfalviak és a környék székelyeége egyik legkedveltebb éneke volt,amit minden vasárnap a keresztút után felváltva énekeltek a férfiak és asszonyok.Az Egi Orgonavirágokban/408.p./;a különböző ponyvákön is terjedt ez a régies népének,s Volly is felvette a lol népénekéi közé/70.sz./,Sebestyén azonban más dallamra tudja,ami inkább rokon dallamváltozat a Sz-D-R gyűjtemény II/127. c-példével,már néhány hagnváltozással.Az Orgonavirágok azonos 3o verssel közli,mint hasonkiadása az Egi Orgonavirágok nagybőjti éneke/582.pl/.Mindkét kiaványköveti ezt az archaikus hagyományt,mely szerint régóta "dramatizáltan" adták elő/a passióhoz hasonlóan/,melyben Jézus és Mária párbeszéde,Ádám, majd az utolsó,3 strófát a gyülekezet bevonásával énekeltek;Kár, hogy csak ma már archaikus vidékeink alkalmazzák!-Néhány vers a kekasi székelyek előadása szerint:

Ó, egék sirjatok, Kősziklák nyiljatok,
 Siralmim lássátok, Kinjaim szánjátok.
 Nekem Máriának Szomorú anyának,
 Mint szegény árvának.
 Jézus9

Mit sirsz édesanyám, Ojj sűrű könnyekkel,
 Miért sóhajtozol Fölemelt kezekkel?
 Szivem megsértette, méjjen általverte
 Siralmidnak tőre.

Mária:
 Ó, szeretett fiam, nagy az mért jajgatok,
 Keserűségemben szivemben ájulok,
 Mivel hogy örömem Te voltál mindenem
 S most elszakadsz tőlem.... stb.

Ádám:
 Én nyomorult bűnös, Ádám, mi szót hallék,
 Hogy erre szivemben Én ugy megindulnék,
 Ki nek kell vétkemért, egy engedetlenért
 Fizetni súlyos bért... stb.

Nép/Mi bűnösök/
 Ádámnak vétkében mindnyájan részt vettünk,
 A ki testiképpen Ó tőle születünk,
 Így hát a keresztet értünk is viseled,
 Ó, égi szeretet..... stb.

A párbeszédes-dramatizált éneklési forma nem ez egyetlen-mint azt láthattuk a "lélek-halál"-dialógusszerű,már előbb közölt énekformánknál is-,s ugy tudjuk az un.responsoricus előadási formák/s talán litániák/ mintájára használt éneklési stílusról van szó.Ez az szövegstruktúra-előadási mód mind a szakrális hagyományban, mind más jellegű műfajokban régóta megvan nálunk.

Ugyancsak meglepett Sebestyén Ádám a Kájoni/Domokos, 22o.sz.: Gloria
, laus et honoꝛ tibi sit, Rex Kriste redemptor kezdetű ének/ magyar
ének előadásával, mely eltér sz...édes hazámnak akartam szolgálni...
közölt dallamától, az alábbiak szerint:

Dicsőség és dicséfet,
Meváltó kirájunk neked,
Kinek gyermeki szép sereg
Mond édességes éneket.

Te vagy Izraelnek kirája,
És Dávid kiráj magzatja,
Ki az Urnak szent nevében,
Jössz hozzám dicsőségében....stb.

A kékdi székelyek Virágvasárnap ma is éneklék e klasszikus értékű
és szépségű éneket./L.még Sz-D-R, II/6 jegyzetei, ill. I.-II/6, a-b-péda/
melynek egyes változatai mind a protestáns, mind a kat.gyakorlat
szerint a 16.századik nyúlnak vissza.

A Keresztjáró napokon énekelt Hallgasd meg...kezdetű éneket a
székelyek is hozzávátólegesen a Szent vagy Uram-belihez hasonlóan
éneklék, de szövegében sajátos szövegösszevonást alkalmaznak/L.KO-
vács Énekeskönyv, 1842, s Orgona-hangok, 9o.p./; ez utóbbi énekstruk-
túráról pedig abban tér el a székely kántor-előadás, hogy az amott
Irgalmazz...kezdetű rész Jézus szent nevének litániájaként van
ajánlva, amit énekesünk nem így, hanem az alant közölt strófában
éneklí:

Hallgasd meg, hallgasd meg,
Hallgasd meg Uram könyörgésünket,
Engedj minékünk termékeny időket,
Mennybéli Atyáisten irgalmazz minékünk.

Irgalmazz, irgalmazz,
Irgalmazz Uram a te népednek,
Kit megváltottál szentséges véreddel,
Ne haragudjál mireánk örökké....

A természet jelenségeivel kapcsolatos ének egyetlen hitfelekezet
ima-és ének-könyörgéseiből sem hiányzik; számtalan változatot is-
merünk mind a protestáns, mind a kat.gyakorlatból., e len székely
énekünk szövegét vö. a főszoövegeinknél közölt sokféle anyaggal:

Poházkodás esőért
Uraknak Ura, Isten, :/:
Nagy hatalmú s igazságos,
Tekints emberi nemzetre, :/:
Csendes esőt önts a földre....stb.

Ha pedig jó idő ért imádkoztak-mondták énekeseink,akkor az előbbi szövegbe ezt a sort építették be:

.....

Tiszta időt adj a földre!

Hogy ismerje a te néped:/:

Nagy hatalmad s igazságod...stb.

A székely könyörgő énekeket vö.a somogyi gyűjtéseink számtalan ének-szöveg változataival.Megyénkben mind a hivatalos,mind a pnyva-istóriák által terjesztett énekeket ismerik öregebb adat-közlőink.A határjárásakor néha ezeket is énekelték,amelyek a "megtört" énekek közé tartoztak.

..
 Ha űtni fog végső óránk,
 Édesenyánk jőjj el hozzánk,
 Kik hét fájdalmsdról
 Buzgón emlékeztünk,
 Mennyországban veled
 Örvehessünk.

Köszönteni jöttünk gyászba borult rózsá,
 Mária, hétfájdalmú Szűzanya.

- -
 P.Sneider Vencel, -Márisgyűd.166.sz-1943.sz.;1927-1947 sz.
 Paizs Nyomda adta ki, mint tejeszthető népéneket.

- - -
 Az andrásfalviak búcsús énekét Kakasdon ma is éneklik/búcsútól
 függetlenül/ a templomban

E siralomvölgyben az élet tengerén,
 Sokszor fájdalom és gyász közelget felém,
 Van egy égi anyám nekem,
 Ki el nem hagy soha engem,
 Neve Mária. Aki az én életemnek vezércsillaga.

Ha a rágalmozó nyelvek énreám törnek,
 Éles nyelvek ellenem nyilat rőpitnek,
 Van egy égi anyám nekem,
 Ki el nem hagy soha engem, Neve Mária,
 Aki az én életemnek vezércsillaga.

Akiről azt hiszitek, hogy legjobb akaró,
 Az sérteget a legjobban, az a megrontóm,
 Van egy.....stb.

Ha bűn bánat borul reám, hamar eloszlik,
 Hejjetta keblemre szent öröm nyillik,
 Van egy stb.

-
 A másik kedvelt népéneke az andrásfalviaknak, amit szontén még
 Bukovinából hoztak magukkal -mondotta Sebestyén Ádám - a Gyulladoz
 én szivem Szűzanyámért kezdetű ének. Ez természetesen az egész
 magyar nyelvterületen elterjedt részben a búcsús-fűzetek, részben
 a különböző énekeskönyvek révén, s így dallama is nagyjából egy-
 ségesnek mondható; a kakasdi székelyek így éneklik:

Gyulladoz én szivem szüzanyámért,
 A tiszta sziveknek oltalmáért,
 Szerelmétől égek, váameddig élek,
 Szivem feláldozom, neki adom.

Ő a szép szeretet kegyes anyja,
 Szivemnek csak hozzá van bizalma,
 Nyugtát nem találjs, szivem csak önála,
 Ki azt szent fiának felajánéja.

Akit oltalmába vesz Mária,
 El nem hagyjs sohe ő szent fia,
 Jer hát oltalmamra, Jézusom szüz anyja,
 Szivem hő szerelme ezt óhajtja.

E 3 strófával ismerték az éneket. Mind Somogyban, mind egyéb tájon 5 versszakkal ismertes, ahogy az a népénektárakban is megvan. A bukovinai búcsúkra maga a kántor/igy Sebestyén Ádám is/vezette az éneklő csoportokat Istensegitsre, Radócra, Hadikfalvára; annakelőtte édesapja is vezetett búcsújárókat, s e jámbor gyakorlatot akkor sajátította el a gyermek-énekes, a későbbi parasztkántor. Ezalkalomkor az un. Csiki Cantionale énekeiből gyakorta hangzottak föl szebbnél szebb Mária-búcsús-énekek. S említést tett Sebestyén Ádám arról, hogy a Cationale 2. kiadását Domokos Pál Péter kutatónak adta át, amit egyébként az ő plébánosuk hozott át Magyarországra. Nagy élmény számba ment a fiatal elsőbúcsúsának az a népi gyakorlatban országsszerte meghonosodott kedves szokás, hogy amikor két búcsús-csoport találkozott egymással, a zászlójukat egymással szemben /keresztben/ mindig meghajtották tiszteletük jeléül. Ez így volt Somogyban is. A székelységnél azonban ez annyiban is módosult még, hogy a kegyhelyre való érkezéskor eléjük ment egy már a megérkezett csoportok egyike, s így a fogadó és érkező csoport között történt a/fenti/zászlóval való kölcsönös tiszteletadás/Míg Somogyban, s néhány más helyen is, a herangszójelzéskor, pl. Andocson, egy szerzetes ment aminden érkező csoport elé, a község végére. -Radócra általában Kisasszonynapján, Hadikfalvára Nagybaldogasszonykor mentek, Istensegitsre Mária-napján/nevenapján/mentek búcsúra az andrásfalviak. -A szabdtéri misét általában az andrásfalviak "énekelték ki", amiben nagy szerepe volt Sebestyén Ádámnak, s későbbiakban

Mostan kinyílt egy szép rózsavirág,
Akit régen várt az egész világ,
Betlehemben kibimbózott zöldág,
Kiráj mennyből méltóság.

De nem talált szállást e városon,
Maradása lőn csak egy szálláson,
Mert lakások inkább gazdagokon,
Kaptak, mintsem Jézuson.

Szűz Mária így kesereg sorsán,
Szent Józseffel szent fiát altatván,
Nyugszik vele csak egy kevés szénán,
Könnyei kicsordulván.

Szánjátok meg, ó, ti keresztények,
Szűzanyát s megváltó Istenetek,
Ki életet hozott le tinéktek,
Befogadja e lelketek.

Ó, megne vesse, hogy későn ismerünk,
Mert most hisszük, hogy születél értünk,
Szűz méhéből, mi édes reményünk,
Vedd kedvesen minékünk.

Nagy dicsőség legyen az Atyának,
E világra született Fiának,
Bús lelkek szent vigasztalójának,
Áldás Szentháromságnak.

A karácsonyi litániák után mindig eléneklik az éneket, melynek "hivatalos" változatát így is tudja a parasztkántor:

Mostan kinyílt egy szép rózsá, rózsavirág,
Akit régen várt az egész világ,
Betlehemben kibimbózott zöldág,
Kiráj-nemből való nagy méltóság.../1.Kodály-gyűjtést/

Az alanti éneknek mind a somogyi, mind a székely változatában azonosságot találunk szövegileg, de a szemponjtól egyaránt. A karácsonyi kántáló ének hangulata, az anya-gyermek viszony féltő-szerető gondoskodásából eredő bájos líraiság megkapó érzelmvilága árad ebből a paraszti zsánerképbe illő énekből. Továbbá: egyfelől idézi a népdal érzelmvilágát, másfelől pedig az újabb stílusjegyekkel bíró kántori-klérusi pásztorjátékok hangulatát is.

Midőn a Szűz bepóválta gyermekét, gyermekét, gyermekét,
Örömben így kezdé el énekét:

Aludj fiam, drága ^{kingcsém} ~~fiam~~, buj-buj-buj, buj-buj-buj, buj-buj-búj.

Aludj kedves kis Jézuskám, csuj-csuj-csuj,

Nem elhatok édesanyám, jaj-jaj-jaj, jaj-jaj-jaj,

Mert a szivemre érkezett egy nagy baj,

Mi bajod van ó, gyönyörű Jézusom, Jézusom, Jézusom?

Mondd meg nékem Szüzanyádnak, Krisztusom: /:

Aludj anyám, az egeket elhagytam, elhagytam, elhagytam,

És egy rongyos istállóban szállottam: /:

A fenti éneklés szinte önkéntelenül asszociálta énekesünkben a közismert kezdőstrófájú énekét: Midőn a Szűz magzatát... / L. Kisdi: Cantus Catholici, 1651; Domokos P.P. közölte Dum Virgo vagientem etc. magyar változatát, 125.sz./.. Dallamát érdemes megfigyelni, mivel eltér az előbb idézettektől:

Midőn a Szűz magzatát / sirdogáló kisfiát

El akarja altatni / így énekel öneki:

Ó, napfény, ó éjjel / ó, édes Jézus, ó, édes Jézus.

Napom édes szép fénye,

Ó életem reménye,

A juhoknak jászlában,

Aludj a lágy szénában.

Ó, napfény, ó, élet,

Ó, édes Jézus: /:.

Az előbbi ének ugyancsak figyelemreméltó szöveg-és énekváltozats miatt is, aminek feljegyzett példáját már a 17. századból ismerjük. Több kutató közli: lásd. RMDT II. 94, Cant. ath. 1651; Szendrei-Dobszay-Rájeczky, 122. old. II/212. b. c. és II/325. a, b, c. d, e, példatári anyagok. Sebestény azonban minden eddigi variánstól több helyen eltér e régi ének dallamától:

A Szűz egy Fiat szült,

Kin mennyben öröm gyült,

Pásztorok örüljete,

Szabadítónk földre szállott,

Örvendjete....

Ezt a régies, melizmás-hajlításos diszitisű szép énekét a szé-
kelyek a "Kis-Szűz egy Fis" névvel ikteti. Utána nyomban elénekel-
ték/Sebestény és Kati néni/ a "Nagy-Szűz egy Fiának" nevezettét:

A Szüz egy Fíat szült,allelujja,
 Uj reménység mibelénk gyült,alleluja.
 A Szüz egy Fíának vig énekszóval,
 Áldjuk,alleluja.

E szintén régies-hajlitásos ének után a közismert karácsonyi kántát, a "serkenyt" énekelték. Az éneket Bőtééktől annakelőtte 10 évvel és ismét ezen a napon ismét magnóra vettem. A lányosházhoz csoportosan járó legények hasonlóan énekelték Andrásfalván is, mint Istensegítsen, s a szokás ritus-körülményei is azonosan zajlottak, mint azt Bőtéék is elmondották fentebb. Ime a kakasdon élők által előadott ének:

Serkenj lelkem méj álmodból,
 Vigyázz magadra,
 Mert ma Urad jött e világra
 Szép váltságunkra.
 Drága kincset hoz magával
 Orvoslásunkra,
 Teljes szívvél, vig örömmel
 már angyalok,
 Pásztoroknak kit megjelentett
 Égi csillaga....

Az énekre nem emlékeztek tovább; feltehetően úgy ismerhették a náluk még öregebbek, mint az a Szendrei-Rajczky-féle Kájoni-ból kiegészített szöveg is mutatja/II, 129.p., ill. I/166, c, d, dallamvariánsok szerint/; a sokféle változat közül ez a szöveg és dallam szinte teljesen azonos Domokos P.P./im./97.sz. énekével/némely helyen van némi szövegmodosulás/; a Kájoni alapján vett Cantus de adventu Domini fejezetben szereplő eme szövegstruktúra kezdő betűi alapján a nevet is megtudjuk: STÖPHANUS SZABO/d/. E lejegyzett forma későbbi szövegíráására enged következtetni a keresztnévben szereplő "Ö"-hangzó, ami azt jelezheti, hogy a legrégebb szövegváltozatot még akkor jegyezték fel, amikor az Ö=EO/ esetleg EÖ/-ként íródott, vagy pedig az történt, hogy a későbbi lejegyző/másoló/ már fonetikusán írta a 3. stófékezű "Örűly"t.

Visszatérve a Szüz egy fíat szült énekkel kezdődő szokásra, "a lányok megéneklésére", az andrásfalvi szokást Sebestyén

Ádám részletesen leírja a karácsonyi köszöntő egész menetét. A bokovinai endrásfalvi székelyek élete és története Madéfalvától napjainkig c. kötetének 134-138. oldalán. Különös azonban, hogy ott nem közli az-istensegítsiek hasonló szokásában szereplő- "serkenyt", holott jelen gyűjtésünk alkalmával a fentiek szerint a Szabó családnál egybegyűltekkel közösen énekeltek, mint a szokásban szereplő éneket/1. még az említett Csiki Cantionálé II. 1719, ahonnan a "Szűz egy fia" énekforma származik, III. följegyzésre került/.

A háznál egybegyűltek folytatták a karácsonyi énekek végtelen sorának élmény számba menő előadását, közöttük szerepel a mindenhol ismert/a somogyi betlehemezésben is szereplő/ Csordapásztorok népéneket. Ez azonban eltér-főleg dallamával-tájunk énekétől, viszont mejdnem azonos a csángó Benkéné énekével/1. sz./.

Csordapásztorok midőn "etlehembem,
 Csordát őrizének éjjel a mezőben, éjjel a mezőben,
 Isten angyali jövének melléjük,
 Nagy félelemmel telik meg ő szívük, telik meg ő szívük.
 Örömet mondok nektek, ne féjjetek,
 Mert ma született a ti üdvösségetek, a ti üdvösségetek.

Menjetek el csak gyorsan a városba,
 Ott találjátok Jézust a jászójba, Jézust a jászójba.

Nem találták őt fényes palotába,
 Hanem istállónek szegény jászójába....ez utóbbi sorokat már úgy olvasta fel énekes asszonyunk, aminek az volt az oka, hogy a régi népi dallamot és egy másik va riánst összekevert. A dallamot így is érdemes összevetni a dunántúli, moldvai és a Cantionálé-beli dallammal./1. Domokos, 138. sz./ stb.; sokféle szövegstrófavariálódás tapasztelhető nemcsak az egyes vidéken énekelte népi gy akorlatban, de még a különböző hivatalos és félhivatalos könyvekben megjelent közésekben is/melyek részletezésére itt felesleges kitérnünk/annál is inkább, mert a RMDT II., s ennek nyomán a SzED-R-féle I. összehasonlító zenei utalásai teljesebb képet adnak a régi népének változatairól.

Folytatván a "házi éneklés" szubjektív élményét, előkerült a somogyi fősövegeink között szereplő "szálláskeresés/menekülés"-motivum bukovinai énekváltozat ritkábban ismert variánsa az alábbiak szerint:

7m

Midőn mindeneket birsággal hívatnak,
 Augustus nagy könyvében szám szerint íratnak,
 Cirilius küldettetik Betlehem városba,
 Hogy az egész tartományt venné egy summába.

Elindula József is a szűz Máriával,
 Istennek erejével, terhes mátkájával.

Betlehembe hogy jutsa fáradt állapottal,
 Szállásról kérdezkedik, minden embert urall,
 De a sok vendég miatt nincs senki barátja,
 Ki távolról meglátja ajtaját bezárja.

Szállni kényszerítették egy rongyos pajtába,
 Városon kívül elhagyott vadak barlangjába.

Itt éfélnek idején...

/sajnálatos, hogy felvételünk legszebb darabja nem kerülhetett
 szalagra technikai okok miatt/